

bevatende
ologische
verrij-
alleen op
ijet, met
n, die ons
a nota ge-

den nieu-
nummer na-

TRE N.V.

deling door de
nachtmerrie.
nenschfiguren,
gaande defor-
heid. Bewust
ilddering moet
mpen van de
negeeren van
jke leegte van

te veel in een
te worden. Het
on van schut-
essionisme zal
t koren geko-
den chaos, die

eft maar een
oonstelling of
keurig iedere

zijn en helaas
nste,
en chaos zien

en te noemen,
dat niet. Het
lig gevarieerd,
kent het des-

in het bijzon-
n. Het suggest-
aanduidt,

itspinnen der
hoeden. Het
eeling en lukt

" (No. 10-11,
nan, voorstel-
het voldoende
gen. Niet dat
etterlijke ver-
aar er is ver-
Bruid. Het is
len, Marsman
laatst wisten.
land van oor-
s achter het
En voor beide
Tussen her-
man en Bou-
van scheiding
Dan is hier-
geïllustreerd.
DDELHOEK.

DKEN

r Kerkbode"
g e m a a k-
nummer van 13
re prediking
ede leven der
estijds. Maar
lenhoven en
de men weer
den van deze
en kring van
beid werd de
tudentenleven
krachtig ge-
A. Janse zijn
hilder begon
ijbelsche cri-
s en Schrift-
1, geheel on-

afhankelijk van elkander, toch uit één geest. En de vrucht van hun werk begon te komen. Van de kansels kwam er een „nieuw geluid“, dat echter door vele oude vromen als een „oud geluid“ werd herkend. In vele kerken was men verblijd. Bij het beroepingswerk bleek, dat de gemeenten het hoorden. Maar het scheen niet rustig te mogen voort- en doorgaan.

„Toen begon de tegenwerking. Dat was reeds in mijn studententijd in Amsterdam merkbaar geweest“, schrijft ds G. Visé.

„Later werden speciale college's in Amsterdam gegeven, waar Schilder's werk in werd bestreden. Volenhoven, de Graaf, Janse, Schilder, D. van Dijk en anderen werden verdacht gemaakt. Er werd tegen hen gewerkt. Waarom? Leidden zij het Gereformeerde leven in verkeerde banen? Bevorderden zij de wereldwijking van de kerk? Was hetgeen ze spraken en schreven in strijd met de Schrift en de Belijdenis? Het werd op bedekte wijze gesuggereerd.

Ze werden op bedekte wijze verdacht gemaakt. Maar noch bij de Kerken, noch bij de Curatoria der V.U. en der Theologische School werden ooit gegronde aanklachten ingediend.

Ja, als er mensen waren, die een aanklacht wilden indienen, dan werden ze daarin verhinderd. O.a. door prof. dr G. M. den Hartogh, dien den menschen dat ontried. En verzekerde: de zaak komt in 1936 op de Synode tóch aan de orde. Prof. den Hartogh heeft dat zelf geschreven.

Men had reeds voor de synode van 1936 een plan. Men wilde géén personen aanklagen. Dat kon gevaarlijk zijn. Want men wist hoe groot de aanhang van die personen was. Met het oog op dien grooten aanhang zeide dr H. H. Kuyper ter Synode: „Erger dan vóór Assen“. Vandaar, dat dr V. Hepp in zijn verdachtmakende brochures geen namen noemde. Evenmin als later dr H. H. Kuyper in „De Heraut“. Die sprak dan van „de nieuwe richting“, „de verbondspredikers“ of iets dergelijks. En prof. den Hartogh voorkwam het indienen van aanklachten tegen personen. Maar men wilde „leeringen“ veroordeelen. Leeringen van ongenoemde. Om zoo zonder hun namen te noemen hun invloed te breken.

De Leeruitspraken-1942 waren het resultaat“.

Ds Visé geeft hierbij de volgende noot: „Zie G. M. den Hartogh: Hoe staan de zaken? Daar schrijft hij: „het indienen van aanklachten tegen bepaalde predikanten werd behalve een geval van ds Vonk voorkomen door het telkensterugkeerend advies — schrijver dezes gaf het meermalen — voor wie men in vertrouwen nam „wacht op de synode van '36, waar de zaken in grooter verband aan de orde komen“.“

Och ja, men wilde de personen sparen, en ging daarom zonder namen te noemen verdacht maken, en met citaten werken, welker schrijvers men niet aangaf, zelfs niet door boeken en bladzijden te noemen, en welke vindplaatsen men zelfs weigerde aan te geven (prof. dr V. Hepp), toen zij exeres aan den schrijver gevraagd werden. Men voelde zich blijkbaar niet veilig. Wanneer men met bepaalde aanklachten kwam, tegen bepaalde personen, op concrete punten, moest men strikt bewijs leveren, zou men weerlegd kunnen worden, kwam het op nauwkeurigheid, scherp redeneeren, en juistheid aan. Dat dorst men, naar het schijnt niet aan. En daarom maar naamloos verdacht maken, onder het mooie voorgeven, dat men de personen wilde sparen, en slechts de leeringen of meeningen wilde treffen, maar inderdaad om zichzelf veilig te stellen.

De wereld wil bedrogen zijn. Derhalve.....

Evenwel: God is waarheid en is geen onrecht, rechtvaardig en recht is Hij. Deut. 32 : 4.

15 Sept. '47. S. GREIJLDANUS.

EEN ROOKERSPOT.

Met meer dan verbazing vernamen we op de onvergetelijke Hoogeschooldag, dat de huisvrouwen voor de bibliotheek van onze Hoogeschool een bedrag van / 22000.— bijeenbrachten. Velen heeft dit ook beschaamd. En ik dacht, dat deden de huisvrouwen en wat deden de huisvaders, behalve wat ze zedelijk verplicht zijn om te doen. Moeten die bij de huisvrouwen achterblijven?

Niet noodig, ze zetten doodeenvoudig een R o o k e r s p o t op en dragen den inhoud daarvan D.V. in 1948 af. Een doodeenvoudig werk. Op vergaderingen van Kerkeraden en Jongelingsverenigingen en thuis een blikken bus met het opschrift Rookerspot. En dan op een vergadering of bij visite ieder een sigaar of sigaret minder rooken en de waarde daarvan in den pot. Dan is er in het lokaal misschien minder rook, maar meer vuur. Niet-rookers geven hun bon aan een rooker cadeau en die doet een gift in den pot. Een giro ten name van den Rookerspot en daarop wordt zoo nu en dan de inhoud van den pot gestort. En dan eens per jaar wordt de giro ten name van onze Hoogeschool overgeschreven.

De rooker spot misschien met dit idee, maar die spot zal hem vergaan als hij het resultaat verneemt. 't Is een schema, voor aanvulling en verbetering vatbaar.

Rotterdam, October 1947. JAC. VAN DIJK.

BOEKBESPREKING

„Geschiedenis en Godsopenbaring. Geschiedenis van Noach“. No. 4 van Ecclesia-Arsenaal, door Ds G. van Dooren.

Uitgave J. Boersma — Enschedé.

Van dit belangrijke werk verscheen hiermee de vierde aflevering, die handelt over wat de Heilige Schrift ons over Noach en zijn zeden of geslacht en den zondvloed openbaart. Dit is een uiterst gewichtig deel der gebeurtenis van menscheit en wereld, die in deze aflevering in haar onderscheiden punten en details besproken wordt op belangstellingwekkende wijs. Allicht heeft men wel eens eene opmerking te maken, b.v. over wat op blz. 194 van vinden in Gen. 6:8 gezegd wordt. Doch ook deze aflevering kan uitnemend dienst doen om de Heilige Schrift als openbaring Gods in haar eigenlijke strekking te doen verstaan.

1 Oct. '47.

S. GREIJLDANUS.

„Christus' Levensgarantie. Het wonder der prediking. Publieke Eeredienst“, door Prof. C. Veenhof en Ds H. J. Schilder.

Uitgave J. Boersma — Enschedé.

Dit zijn drie preeken. De eerste gehouden te Bergschenhoek door Ds H. J. Schilder bij zijn afscheid aldaar, de tweede door Prof. C. Veenhof ter bevestiging van Ds H. J. Schilder te Utrecht, en de derde door dezen laatste bij zijn intrede te diers stede. Het zijn geen preeken, die voornamelijk plaatselijke en gelegenheidsbetekenissen hebben, doch hare waarde hebben en houden algemeen, afgezien van plaats en tijd en gelegenheid. Zij ontsluiten Gods Woord en stellen der gemeente voor den weg des levens, en dien des doods.

1 Oct. '47.

S. GREIJLDANUS.

„Instructeurs en Frontsoldaten“, door Ds G. van Dooren.

Uitgave J. Boersma — Enschedé.

Dit boekje wijst er op, dat de z.g.n. Evangelisatie geschieden moet door elk geloovige op zijn plaats en ten aanzien van degenen, met wie hij in aanraking komt, allereerst door levenswandel, maar ook door woord. Men moet het niet zoeken in uitgebreide organisatie, noch meenen, dat zij het werk is alleen van ambtsdragers. Deze zijn de instructeurs, die de geloovigen als frontsoldaten in dezen oefenen en onderwijzen moeten. Naar ook ik meen, moet men in deze richting werken, en is men dan in de lijn van Eph. 4:11-12. In de groote steden zal bovendien wel iets meer gedaan moeten worden. In dit werkje komt misschien niet genoeg uit, dat toch ook de ambtsdragers wel roeping tot „Evangelisatie“ hebben.

1 Oct. '47.

S. GREIJLDANUS.

„De traditie van de kerkelijke huwelijksbevestiging verworpen“ door B. J. en J. J. van der Wiel.

Uitgave: Bureau „De Vrije Kerk“, Rotterdam—Zuid, Postbus 5018.

Het is eenigszins moeilijk, dit geschriftje te bespreken, omdat het als bezwaarschrift ingediend is bij de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage—Oost, en dus in kerkelijke behandeling is, en mogelijk ook op de meerdere vergaderingen in behandeling zal, of althans kan, komen. Daarom wil ik volstaan met een paar opmerkingen. De naam huwelijksbevestiging ware beter door een anderen te vervangen. Maar door welken? Bij huwelijksbevestiging is, wanneer zij recht geschiedt, ook bediening des Woords. Zelfs ook het huwelijksformulier geeft die, gelijk het Avondsmaalsformulier en dat van den doop, ofschoon elk op zijne wijze. Dat bij zulk een huwelijksbevestiging gewoonlijk slechts weinigen tegenwoordig zijn, sluit niet uit, dat de gemeente samenkomt, zij het in zeer kleinen getale. Het ware gewenscht, desbetreffend eene andere regeling te treffen. Dat bij een huwelijksbevestiging bijzonder twee personen worden aangesproken, kan geen bezwaar opleveren. Zulk individueel aanspreken gebeurt ook bij bevestiging van ambtsdragers, bij openbare belijdenis, bij doopsbediening. Voorts is het gemeentelijk leven, vroeg of laat, ook ten eerste bij een huwelijk betrokken. En waarom zou men niet 's Heeren zegen over een naar Gods Woord gesloten huwelijk door de gemeente — zij het dan helaas in zoo klein aantal bijeen — mogen laten afsmeeken? Maar dit zijn slechts opmerkingen naar aanleiding van dit geschrift, geen eigenlijke recensie, die gevraagd werd.

1 Oct. '47.

S. GREIJLDANUS.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

De figuur van Maeterlink is kenmerkend voor het karakter van onzen tijd. Juist hij in zijn dichtelijk drama de man der mystiek, een moderne Plotinus.

Als het koude verstandsrationalisme aan het eind van zijn latijn is gekomen, zoeken de z.g.n. moderne menschen heil in de mystiek.

En dan volgt de gruwel van het ergste paganisme. Zoo mondde de hoogmoed van het Grieksch redelijk denken uit op den nog grooteren hoogmoed van Plotinus' mystiek, die voor Maeterlink hooger nog stond dan Plato, want deze bleef voor de poort van het allerdiepste geheim staan. Plotinus durfde tot zijn binnenkameren door te dringen.

Zoo nu ging het ook in de negentiende eeuw, toen het zoo trotsch begonnen denken in doffe vermoedheid scheen te vervallen.

Het harde materialisme bevredigde niet meer. De rede-aanbidding zocht weer steun in de diepten van het gevoel, en sprak weer van „de herleving der ziel“.

De belijder van den Christus der Schriften werd in het midden der vorige eeuw een domper genoemd, omdat hij niet mee wilde doen aan de verheerlijking van het verstand, dat immers alles verklaren en alles goed maken zou.

Nu is het anders geworden, en heet hij, als hij ten minste weerstand weet te bieden aan de moderne verleiding, intellectueel, een woord, dat klinkt als een scheldnaam.

Hij wees eens echter niet de rede af, maar haar hoogmoed.

Trouwens heel die minachting der rede en het roemen in het irrationalisme is niet veel meer dan komedie, want juist in de mystiek leeft de hoogmoedige rede zich het meest uit.

Zoo roemen de moderne menschen dan weer op hun zwijgen, en zij praten van den morgen tot den avond. Zij pochen op hun daad en hebben niet dan leeg woorden.

En als zij moeten regeeren, dan hebben zij een regeeringsvoorlichting nodig, want zij moeten de arme domme onderdanen, die zuchten onder hun wanbeleid, „begrip bijbrengen“ omtrent hun doen.

Zijn zij communist, dan dienen daartoe ook de meest verrijnde martelwerktuigen.

Van dat alles hooren wij rondom ons heen.

In de mystiek leeft de verleiding des satans het sterkst.

En er is geen kwaad, waartegen wij meer op onze hoede moeten zijn.

„Daar is het, dat de mensch uit eigen kracht wil opklommen tot God, langs onmiddellijken weg. Gode gelijk worden, blijft zijn begeeren. In het „goddelijke versmelten“. En hoe die mystieke termen dan meer mogen luiden.

De mensch wil zichzelf verlossen uit de ellende, waarin hij door zijn zonde viel. Hij wil het verloren paradijs terug. Hij heeft zijn eigen catechismus. Hij tracht zich zelf te verlossen van de verantwoordelijkheid voor zijn val, zelfs die op de wording aller dingen te leggen, dus feitelijk zijn schuld op God te schuiven, zooals Kierkegaard, Barth en Brunner dat doen.

Hij zoekt door eigen kracht een nieuwe wereld, nu eens langs den weg der evolutie, dan langs dien der revolutie. Hij wacht dan op een wonder. Zooals een Marx het ook deed. En de socialist thans allerwege. En dan volgt het nieuwe rijk, dat hier koninkrijk Gods heet, daar die wereld van smetteloze deugd, die, naar het woord van een onzer wijsgeeren, de mensch zich zelf zal moeten geven zal hij haar ontvangen.

Wij leven thans in een periode van de meest gevaarlijke mystiek, die het geraden doet zijn, dit woord zelfs in gunstigen zin niet meer te noemen. Ook geen onderscheiding tusschen mystiek en mysticisme.

Van deze moderne mystiek nu was Maeterlink een der eerste profeten. Hij zocht het raadsel van het leven, het „groot geheim“ te doorgronden en door die ontdekking te komen tot het groot geluk, de ontkoming aan de ellenden van den eigen dag.

Als alle mystieken kende hij eenige trappen van ontstijging aan de stof om zoo te komen tot het „hoogere“ doel van den mensch.

Plotinus kende vier stadia; hij had aan drie genoeg. Eerst die van het gewone leven in gezin en maatschappij, in den dagelijkschen arbeid om het brood.

Dat leven lag volgens hem als weerloos in de armen van het noodlot.

Maar er is een heilsweg naar boven, want achter dit tijdleven ligt dan het ware leven, achter ons ik het transcendentale ik.

Het leven van denken en droomen, dat diepere leven, dat wij zoo enkele oogenblikken kunnen doorleven als de „eeuwigheid“ het tijdelijke doortrilt. Zooals de vrijzinnigheid van dezen dag spreekt van het „diepste van ons zelf“.